



Raad van advies

Advies over het CBS Meerjarenprogramma 2024-2028

31 oktober 2022

De directeur-generaal heeft een meerjarenprogramma opgesteld, waarin op hoofdlijnen is vastgelegd welke werkzaamheden het CBS in de jaren 2024-2028 zal uitvoeren. Dit meerjarenprogramma wordt ter goedkeuring aan de minister van Economische zaken en klimaat aangeboden. De raad van advies adviseert de directeur-generaal over dit meerjarenprogramma.

Fundament voor democratie

Data die onbetwist zijn, zijn fundamenteel voor het functioneren van een democratie. De raad van advies is van mening dat het daarom van belang is dat burgers, overheidsorganisaties, bedrijven en wetenschappers kunnen beschikken over betrouwbare data. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zorgt daar al bijna 125 jaar voor.

Gericht op de maatschappij

Voor ieder nieuw meerjarenprogramma brengt het CBS in kaart of er statistieken zijn die gestopt kunnen worden en op welke terreinen er nog te weinig statistische informatie beschikbaar is. Voor het programma voor de jaren 2024-2028 heeft het CBS hierover met gebruikers gesproken. De conclusie is dat de statistieken die het CBS samenstelt en openbaar maakt, relevant zijn. Gebruikers hebben aangegeven dat er maar heel beperkt (delen van) statistieken minder relevant zijn geworden en gestopt zouden kunnen worden. Verder is uit de omgevingsanalyse gebleken, dat er op verschillende terreinen behoefte is aan nieuwe statistieken die de ontwikkelingen in de huidige maatschappij beter beschrijven.

Met het oog op het beschikbare budget is het niet realistisch te veronderstellen dat alle behoeften ingevuld kunnen worden. De raad van advies juicht het daarom toe dat het CBS zijn inzet voor het ontwikkelen van nieuwe statistische informatie en het verbeteren van bestaande statistische informatie voor de eerste jaren toespitst op een specifiek aantal maatschappelijke opgaven. Door deze focus aan te brengen, behoudt het CBS flexibiliteit om in te spelen op veranderingen.

Veilig gebruik van data

De raad van advies vindt het belangrijk dat de data van het CBS gemakkelijk gebruikt kunnen worden door overheden, burgers, bedrijven en onderzoekers. Het helpen van overheden bij het gebruik van data voor het opstellen en monitoren van beleid is daar een onderdeel van. De verdere verbetering van de toegankelijkheid van data die in het meerjarenprogramma geschetst wordt, vindt de raad een goede ontwikkeling. Daarbij is het noodzakelijk dat het CBS databeveiliging en privacybescherming op orde houdt, zodat burgers en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens bij het CBS veilig zijn.

Toegang tot nieuwe data

Voor het maken van statistieken beschikt het CBS al vele jaren over allerlei data over personen en bedrijven: van inkomens- en omzetgegevens tot gegevens over gezondheid en opleidingen. Het CBS gaat zeer zorgvuldig met die gegevens om. Om ervoor te zorgen dat het CBS ook nieuwe fenomenen in de samenleving en economie adequaat kan beschrijven, kan het noodzakelijk zijn dat het CBS structurele toegang heeft tot nieuwe (private) databronnen. Denk hierbij aan data gerelateerd aan COVID-19, zoals over vaccinaties, en telefoondata voor het in kaart brengen van verplaatsingen. Dit type data is niet privacygevoeliger dan data die het CBS nu al krijgt en toegang tot dit soort data kan wel leiden tot beleidsrelevante (verbeteringen van) statistieken. De raad van advies steunt het CBS in zijn streven om toegang tot deze databronnen te krijgen.

De raad hecht er waarde aan om te benadrukken dat in het oog moet worden gehouden dat het CBS alleen toegang krijgt tot die data die het voor de uitvoering van zijn wettelijke taak nodig heeft. Met toegang tot nieuwe data kan het CBS de kwaliteit van zijn statistieken verhogen en de maatschappelijke waarde van de statistiekvoorziening vergroten. Dit kan positieve gevolgen hebben voor het vertrouwen in het CBS.

Kwaliteit centraal

Om statistieken te maken waarvan de kwaliteit niet ter discussie staat, zijn goede medewerkers nodig. De raad van advies onderschrijft het voornemen van het CBS om als lerende organisatie te investeren in zijn medewerkers. Ook is het van belang dat het CBS kwaliteitsverbeteringen van de processen en IT-voorziening in zijn uitgangspunten voor de komende jaren voorop zet.

Financiële ruimte

De raad van advies realiseert zich dat de financiële ruimte van het CBS om de behoeften aan nieuwe statistische informatie in te vullen beperkt is. De raad moedigt het initiatief van het CBS om budget vrij te maken aan, maar de raad verwacht dat dat onvoldoende zal zijn, gezien de zeer grote behoefte. Vanwege het grote maatschappelijke nut is er een gerede kans dat er gebruikers zijn die de nieuwe statistieken willen bekostigen. Door statistieken centraal te financieren kunnen echter nieuwe statistieken waarvoor geen kapitaalcrachtige gebruikers zijn toch samengesteld worden. De raad adviseert het CBS om in gesprek te gaan met het ministerie van EZK om de vrije ruimte van het CBS te vergroten.

Grote betrokkenheid

De raad van advies is van mening dat het meerjarenprogramma 2024-2028 op een zorgvuldige wijze tot stand is gekomen. Het CBS heeft niet alleen zijn oor te luisteren gelegd bij gebruikers van statistieken, maar heeft ook de aanbevelingen uit de recente Europese peer review en uit de vijfjaarlijkse evaluatie naar het doelmatig, doeltreffend en onafhankelijk functioneren van het CBS ter harte genomen. Daarnaast heeft het CBS binnen de eigen organisatie medewerkers gevraagd om een bijdrage te leveren aan de plannen voor de periode 2024-2028.

De raad van advies adviseert positief over het meerjarenprogramma 2024-2028 en verzoekt de directeur-generaal om dit advies openbaar te maken.